

Операція «ВИШИВАНКА»

Сергій Батурин

Сергій Батурин
Операція «Вишиванка»

Господь, Господь, Бог милосердний, і милостивий, довготерпеливий, і многомилостивий та правдивий, що дотримує милість для тисяч [родів], вибачає провину й переступ та гріх, але не вважає чистим винуватого, бо карає провину батьків на дітях, і на дітях дітей до третього і четвертого роду «(Вих.34:5-7)

I

1

Улітку в місті сутінки нерідко не приносять позбавлення від спеки. Розжарені за день бетон і цегла будинків, асфальт мостових і тротуарів віддають накопичений за день пал до самого ранку, і тільки під світанок починає здаватися, що от-от настане полегшення. Насправді ж попереду всього кілька годин, коли повітря хоч трішечки свіже, дихання неутруднене, а рухи не викликають неприємних відчуттів. Це вранці. А вечір... На зміну жарким сонячним променям замість довгоочікуваної прохолоди приходить підступна гарячінь, липко огортає все тіло, просочуючи одяг потом, виснажлива й нестерпна.

Високорослий, міцної статури чоловік у модній тенісці, що кутив на лавочці в затишному дворіку в московському передмісті, літа не любив саме через спеку. Він знемагав від цього неприємного відчуття постійно вологого тіла, прилипло одягу, його дратували темні вільгі півкола під пахвами... І спрага весь час мучить влітку. Єдине, що добре, так це те, що влітку люди носять менше одягу. Це значно полегшує йому виконання свого призначення. Своєї місії. Це дурні шепочуться по всій Москві і по всьому Підмосков'ю: «Маніяк, вбивця». Плебс, чернь, непотріб, бидло погане, що з них взяти? Він не маніяк і вже точно не вбивця, він Кат. А кат, як відомо, не просто вбиває кого прийдеться – він страчує винних. Очищає світ від різного наброду. Всілякі гомосеки, виродки та повії – хіба вони мають право жити?

Почалося все торік. Це якого ж нахабства треба було набратися цьому педикові Ложкіну, щоб самому підійти, познайомитися, захопитися габаритами співрозмовника та запропонувати секс. Ще й грошви пообіцяв. Чимало: сотню рублів. Йосип драний, мерзота яка. Сам метр п'ятдесят на ковзанах і в капелюсі, хирлявий, миршавий. Причому, він не збирався сам трахати, а бажав, щоб саме його відтрахали як слід. Спочатку хотілося обуритися. Навіть у пику цьому

Ложкіну дати, а потім спало на думку: буде все, як скажеш, і мало тобі не видаватиметься. Варто було лише дати згоду, а замовник тут же розмірився: поїдемо, мовляв, у Бітцево, там у мене дача, там ніхто не завадить...

Головне, на людях пристойною людиною прикидався: дружина у нього, сім'я, донька доросла в пологовому будинку лежить.

Тоді теж було літо. Червень. І спека була майже така ж. Приїхали автобусом до лісопаркової зони, цей же ж, Ложкін, вперед по стежці пішов, так кортіло, видно. Хай йому грець, як же його звали? Не запам'яталося, та й дідько з ним, значить, так зірки на небі стали...

Хто б міг подумати: всього кілька зупинок від міста, а така благодать! Чисто тобі ліс – густий, листяний, нежаркий... Берези, осики, чагарники, стежинка в'ється між косогорами. Трава зелена, густа, не те, що в місті – вигоріла там вся. Напевно, і гриби, і ягоди є... Птахи якісь цвірінькають, коники скрекочуть. Тут і слова іншого не вигидаєш, саме – благодать. А цей узяв, та й усе зіпсував: повернувся, квапить: швидше, йому, мовляв, ще дочку в кінці дня з пологового будинку забирати. Думає, грошей пообіцяв – все, найняв, з тельбухами купив коханця. Ката ти найняв, дурню, і страту собі купив.

Велика викрутка неочікувано легко увійшла в німецьке тіло Ложкіна. Той від несподіванки неголосно крякнув, обм'як і лантухом завалився на утопану землю стежки. Ще три удари – вже по лежачому – були нанесені чисто автоматично. А потім ще і ще – щоб не дати жертві жодного шансу. Двометровому гігантові нічого не варто відтягти труп щуплявого содоміта подалі від дороги. Ось і невелика галявина з величезною, як навмисно покладеною в самому центрі, колодою. Хвилинна справа – роздягти мерця та покласти голе тіло на колоду дупою догори. Це знак: страта – покарання за педерастію і попередження: якщо ти займаєшся цим, таке може статися і з тобою.

Одягу треба було позбутися, занісши подалі в ліс, а гроші з гаманця, сто п'ятнадцять рублів, довелося забрати – Ложкін-то

наперед не розраховувався. Сам гаманець був викинутий в річку Москву ввечері того ж дня.

Звісно, кару було задумано заздалегідь: неспроста ж чималенька викрутка опинилася в сумці, яку зручно носити на плечі. І відплата відбулася. От тільки щось в ритуалі розправи було не до кінця продуманим, а що саме – не зрозуміти, здавалося: ось-ось прийде усвідомлення, але ні, суть вислизала і вислизала.

Увечері того дня він взяв два загальні зошити в лінійку на дев'яносто шість аркушів. В одному на титульному аркуші написав через трафарет: «Поклади на місце! Всі люди – б...! Людина людині – вовк. СРСР – палата № 6». Потім намалював смерть – скелет у балахоні з косою кістлявою рукою тримає щит. Цей щит буде для нього, як фюзеляж літака для льотчика-аса або як ложе гвинтівки у снайпера: на ньому стануть позначатися його перемоги. В тих – зірочками й насічками за переможених ворогів, у нього – значками у вигляді трун. Поки труна тільки одна – за Ложкіна.

Другий зошит – для творчості. Він же неспроста людина. Він напише роман, і прототипом головного героя буде він сам, що карає всіляких збоченців і відступників. Це буде крута фантастика з вогнеметами, бластерами, масовими розстрілами ворогів з різних видів зброї, з викиданням супротивників без скафандрів у відкритий космос. Численні вороги обов'язково будуть подолані непереможним офіцером космічної служби безпеки на ймення Командор, таким схожим на автора твору.

Він відкрив другий зошит і на першій сторінці вивів: «Старфолл. Космічна епопея».

У цей же час у бюро судово-медичної експертизи інший чоловік писав: *«19 червня 198... року в лісі неподалік від покажчика «23-й км. шосе Москва – Сімферополь» на території Ленінського району Московської області був убитий громадянин Ложкін. З метою позбавлення життя йому були заподіяні викруткою чотири колото-різані рани на передній і задній поверхні грудної клітини, проникаючі в ліву плевральну порожнину з пошкодженням легені та серця; сім*

колотих ран в області грудей; крововиливи в правому кивальному м'язі, м'яких тканинах шиї праворуч, в області язика, в м'яких тканинах скроневої області справа, в підключичній області; садна на грудях, животі та нижніх кінцівках.

Смерть Ложкіна настала від гострої крововтрати, викликаной тілесними ушкодженнями».

Але все одно, попри вдалу розправу, відчуття якоїсь незавершеності кари у вбивці нещасного Ложкіна залишалося. Щось було не так.

Тоді за два тижні він поїхав в район Подольська в Підмосков'ї й на лісовій стежці чотирнадцятьма ударами тієї ж викрутки рішив сімдесятирічну бабцю – за що, так і не сформулював. Просто відчув: її потрібно стратити, і все. Брати у старої, за великим рахунком, не було чого: сорок п'ять рублів та пенсійне посвідчення на ім'я Клавдії Василівни Вихрової. Знову відчувалося: щось не те. Навіть упевненість у своїй місії Ката притупилася.

Готовність випробувати себе ще раз прийшла за півроку, вже взимку, на початку січня, і він знову відправився в передмістя. Доїхавши на автобусі по МКАД до зупинки «Одинадцятий кілометр», він зійшов і заглибився в ліс, сподіваючись зустріти свою жертву. Він брів навмання, потопаючи в снігу. Ліс колонадами стовбурів підпирав сіре небо, десь вдалині роздратовано каркав ворон, і навколо не було ані душі. Чоботи на замках, з халявами трохи вище щиколоток, абсолютно не підходили для таких походів: у них моментально набився сніг і там розтанув, ноги стали мерзнути. Розмірковуючи, чи не повернути назад, чоловік вийшов на просіку, і тут прямо на нього сніговою цілиною викотився на стареньких лижах парубійко, майже підліток. Хлопчина не очікував побачити когось в безлюдному лісі, тим більше – такого здорованя. «Здрастуйте», – здавалося, навіть трохи запобігливо промовив хлопчисько і зніяковіло посміхнувся. «Привіт», – миролюбним голосом сказав чоловік і раптом одним кидком подолав кілька метрів, що розділяли їх, та вчепився хлопцеві в горло. Ошелешений лижник навіть не

зреагував і не спробував втекти. Слабенький, дитячий ще кадик нечутно хруснув під напором здоровенних лап Ката, який тримав моментально обм'якле тіло. І тут він відчув такий нездоланий позив на випорожнення кишечника, що зрозумів: ще трохи, і він попросту обгидиться. Кинув мерця, відбіг убік, стягнув з себе штани разом з трусами, і, навалюючи величезну (сам же чималенький) купу, тужився і думав, що от, зміг, стратив, значить, придатний для стежі Ката. Закінчивши, він почав було надягати штани, глянув на жертву і раптом зрозумів, що йому робити далі...

Наступного дня, натхнений здійсненням, він ближче до вечора знову поїхав на «11-й кілометр», вибрав у жертви немолоду жінку, що самотньо чекала автобуса на зупинці, і напав на неї...

– Бери сумку та йди до лісу, – сказав він, підійшовши ззаду і хапаючи її за окуляри.

Вона повернулась і тут же отримала удар ножом у живіт. Клинок пробив пальто, дві теплі кофти, нижню білизну, але тільки порізав шкіру. Чи то удар був недостатньо сильним, чи то рука здригнулася...

Тітка заволала:

– Візьми! – і жбурнула в нього сумкою. На якусь мить він сторопів і, здивовано дивлячись на неї, міркував, що робити, а вона з криками кинулася, розмахуючи руками, на проїжджу частину, де неслися, не зменшуючи газ, автомобілі.

Тут він зрозумів: якщо її не збили відразу, коли вона несподівано вискочила на дорогу, то тепер, скоріше за все, вже помітили і не зіб'ють, а вона от-от приверне чиюсь увагу, хтось зупиниться, а поранена жінка вкаже на нього...

Такий розклад його не влаштовував, і він кинувся геть від бетонної коробки зупинки – туди, в рятівну гущавину лісу.

Бітцево, Подольськ і зупинка автобуса на МКАД, неподалік від яких були вчинені звірячі вбивства, належали до різних адміністративних районів, і тому за їх розкриття взялися різні відділи міліції.

... Капітан Струков, якому було доручено розслідування злочинів у районі зупинки «11-й кілометр» на Московській кільцевій автомобільній дорозі, підняв очі на старшого лейтенанта Сухиніна, котрий увійшов до кабінету з авоською, зітхнувши, закрив теку зі справою, яка мала явну перспективу перетворитися на «висяк», і поклав до шухляди. Інші папки переклав на тумбочку. Потім підвівся, підійшов до вікна й ввімкнув електрочайник, що стояв на підвіконні загодя наповнений водою, в розетку.

Сухинін застелив звільнений колегою стіл газетою «Московський комсомолец», віднедавна неймовірно модною, швиденько пошматував товстими – в палець – скибками докторську ковбасу, нарізав батон шматками такої ж товщини, розпакував два плавлених сирка, глянув і подумав: «Ех, ще б пару солоних огірочків та мінералочки, і був би чудовий ескорт для пляшечки 0,7 доброї горілки!» Але про це залишалося тільки мріяти: з приходом до влади прямоголового генсека сорокаградусна потрапила в опалу, а бездумна боротьба з її вживанням зламала не один десяток тисяч доль, не привівши при цьому до перемоги ані над пияцтвом, ані над алкоголізмом.

Струков тим часом заварив красnodарський чай у літровому емальованому кухлі й мовчки курих біля вікна, важко дивлячись на вулицю й пускаючи дим у квартиру.

– Миколо, чого це ти розквасився? – вловив настрій колеги старлей.

– Ну і виродок завівся у нас в районі, – похитав головою капітан.
– Ти не уявляєш.

– Той маніяк, чи що? – вточнив Сухинін.

– Він, покруч ху...в, – з ненавистю крізь зуби процідив Струков. – Ти не уявляєш, який це монстр. Хлопчину задушив, згвалтував, після цього встромив небіжчикові в задній прохід лижну палицю, а на місці злочину навалив гору лайна, що твій ведмідь: мовляв, насрати мені на вас. Лижі з собою упер: одну за п'ятсот метрів викинув, іншу

– за вісімсот... Якого дідька, питається? Але найстрашніше, що знайшов пацана в лісі рідний батько.

– Та ти що? – обімлів бувалий у бувальцях старший лейтенант. – Не приведи Господи...

– Отож. За день мужик став сивим, як сніг...

– І що, жодних зачіпок?

– Ну, судячи зі слідів, маніяк повинен бути дуже високим на зріст:десь метри зо два, і міцної статури, вага ніяк не менше ста десяти кілограмів.

– Уже щось, – без особливого ентузіазму сказав Сухинін. – А ще ж і зразки сперми є...

– Найпоширенішої групи крові, – махнув рукою капітан. – Ще якийсь мудак бабцю на зупинці там же, на одинадцятому кілометрі, порізав...

– Може, той же само, – невпевнено припустив старший лейтенант.

– Ні, Іване, навряд чи той, – заперечив Струков. – Пам'ятаєш, що у вищій школі міліції підполковник Погосян на лекції розповідав? «Маніяки практично ніколи не міняють своїх пристрастей». А тут – підліток і стара... Якщо він педофіл, за яким бісом йому на неї нападати? І ще: занадто на грабіж схоже. Стара казала, він кричав: «Сумку давай!»

– Вона його бачила? Прикмети запам'ятала?

– Запам'ятала, аякже... Каже: «Пика страшна, очиська злющі, голос противний, сам здоровенний». Фоторобот скласти не може. Так, цей же, гопник – хрін з ним, а от маніяк мене турбує: відчуваю, накоїть він...

– Знаєш, Миколо, нумо їсти, чи що, бо вже й чай охолоне... – запропонував Іван. – Я зранку не їв, весь день без обіду, а у пристойних людей вже вечерея починається...

– Слухай, а шеф на місці? – несподівано запитав Микола.

– Ні, якраз поїхав, як я з ковбасою до відділу заходив, – не зрозумів ходу думок товариша Сухинін.

– А Гадов?

Гадовим весь особовий склад райвідділу поголовно позаочі називав парторга, гаркавого майора Радова, за винятково паскудну вдачу й патологічну тягу до доносів.

– Він же у відпустці, – заспокоїв товариша Іван. – А що?

Крім начальника та головного партійця боятися було начебто нікого.

– А те, – сказав Струков, закрив на два оберти ключа замок в дверях кабінету, дістав із сейфа пляшку з-під напою «Буратіно» з першокласною ханкою, котру реквізували перед новорічними святами у місцевої самогонщиці. Вони випили одним махом по сто п'ятдесят і взялися за трапезу; потім, під бутерброди, прийняли ще по сотці, відразу прибрали порожню пляшку від гріха подалі в портфель (аж ніяк не забудеш винести з відділу), тут же налили у склянки міцного чаю, щоб не можна було винюхати, що з них пили тільки-но. Друзі й раніше ніколи не вживали спиртного в робочий час, але з початком горбачовського правління моментально звикли шифруватися й у неробочий і навіть не відчували жодного душевного дискомфорту від чималого, загалом-то, приниження.

Ані Струков, ані Сухинін не знали, що в сусідньому районі, що теж притулювся до Московської кільцевої дорозі, їхні колеги вже півроку безуспішно б'ються над нерозкритим злочином, і в них справа про звіряче вбивство перукаря Ложкіна з «висяка» теж неухильно перетворюється на «глухар».

А маніяк, що намислив себе Катом, у цей час задоволено вивчав замітку в місцевій газеті: «Розшукується хлопчик. 2 січня 198... року в 14 годин 45 хвилин пішов на лижну прогулянку по просіці, що веде від міста Митищі до Кільцевої автодороги в напрямку мікрорайону Гольяново Москви, 16-річний Віталій...»

«Мікрорайону Москви Гольяново», – зі зловтіхою подумки поправив газетярів він. Потім подумав: «Ага, значить, хлопчиська звали Віталієм...»

Ще він зрозумів, що Віталія вже зшукалися, але не знав, що його вже знайшли і взялися за пошуки вбивці.

З тих пір на щиті, який тримала намальована в його щоденнику смерть, додалися нові гробики, і чимало, а його не те що не зловили, навіть на слід не вийшли. Цей факт неабияк зміцнював його впевненість у власній винятковості.

Гігант докурив сигарету, кинув недопалок у бік урни, не влучив і розчаровано хмикнувши, потягнувся, аж суглоби хруснули, і ліниво почвалав додому – спати. Він відчував: ще не сьогодні, але от-от, завтра-післязавтра *це* знову накотить, і тоді він знову вийде на полювання, щоб здійснити страту.

2

Володю завжди любили друзі та знайомі. Спочатку у Вінниці, потім в Черкасах і, нарешті, Києві – скрізь, куди закидала його доля дитини служилої людини. В школі, в інституті, і потім – на заводі. Київські однокласниці навіть називали загальним улюбленцем.

Та й то – зросту в ньому було два метри, статура спортивна: довгоногий і широкоплечий. Шевелюра темна, густа, доглянута. І одягався, як кажуть, наче на весілля: батько – полковник КДБ, до спецрозподільників доступ мав і до спецательє. На гітарі Вовчик грав якщо не краще за всіх, то, у всякому разі, дуже пристойно. І грошенята у нього, хлопця з вельми забезпеченої сім'ї, водилися, а жадібним він зроду не був. Ясна річ, за таких даних від дівчат відбою у нього не було. Не сказати, що вже зовсім ніколи він облизня не піймав і осічок у залицянні до панночок у нього не траплялося, але це були прикрі поодинокі випадки, до того ж – в малозначних фліртах. Єдине справжнє фіаско на любовному фронті він зазнав з однокласницею Міленою Сторожук, на яку Володимир «запав» у перший же день навчання в київській школі. Мілка вважалася першою красунею не тільки в 9-Б класі й у всій школі; ба й в мікрорайоні, – або, як досі кажуть у Києві, – на районі, маючи на увазі саме мікрорайон, – від Кловського узвозу до бульвару Лесі Українки небагато знайшлося б красунь, здатних змагатися з нею у вроді. Високі, стрункі, гарні – Володимир з Міленою були б дуже яскравою, помітною парою. У шкільні та в інститутські роки вони зробили кілька спроб зав'язати серйозні стосунки, та жодного разу не вийшло: чи то зірки несприятливо розташовувалися на небі, чи то зовсім не судилося.

Тяжко переживши крах юнацьких надій, Володя так-сяк зализав рани й зажив нормальним життям: навчався в інституті, ходив в закриту секцію рукопашного бою разом з батьківськими підлеглими,

грав на гітарі в ансамблі, зустрічався з дівчатами, пускаючи їх до свого ліжка, але не в душу.

Женитися змусив його батько. Ніякого кохання в них із Томою не було. Тільки взаємний сексуальний потяг. Вовка та його однокурсниця після інститутських занять попросту трахалися, регулярно та залюбки, і виходило в них це понад усяку хвалу. Одного разу невчасно повернулася з роботи матір і застукала парочку за цим заняттям. Увечері прийшов зі служби татко, був негайно повідомлений дружиною про трапунок, і батьки завели на два голоси: так ти негідник, та як ти посмів, та це розпуста, та ти збезчестив дівчину... «Звідки їм знати: я «збезчестив» чи до мене вже так було?» – крутилося в голові у Володі. Говорили вони все це тому, що дійсно так вважали, або ж через те, що так, за їхніми поняттями, слід було говорити в цій ситуації, залишилося нерозкритою таємницею до цих пір. Хай там як, але він стояв перед ними, як школяр, що розбив м'ячем скло в кабінеті завуча, а вони вичитували – мамо, не горюй! – ніби як на партзборах!

– І давно ви цим займаєтеся? – не вгамовувалася мати.

Зрештою, двоє дорослих людей на підставі взаємної згоди із задоволенням робили те, що радянськими законами начебто заборонено не було... Він не витримав:

– Ми повнолітні, і все це відбувається у нас за згодою. Чого ви від мене хочете?

– Як чесний чоловік ти зобов'язаний одружитися, – з кам'яним обличчям видав батько сталевим голосом.

– Тату, я її не кохаю, – заперечив юнак.

– Отже, займатися статевими зносинами, – старомодно назвав секс глава сім'ї, – з дівчиною ти хочеш, а як одружитися – ти її не кохаєш?

– Та й вона мене не кохає, це в нас просто данина природі. Ми ж дорослі люди! – спробував відстояти свою позицію син. – У нас є в цьому потреба, і вона природна...

– Бач, не кохає, – включилася до розмови мати. – Багато ти знаєш про любов! Та якщо дівчина дозволяє тобі робити таке, то вона кохає!

У голосі матері звучало непідробне переконання: в її часи і в її колі найчастіше траплялося саме так.

– Слухай, що мати говорить! – владно й дещо роздратовано велів батько. – І ще: ти хіба не розумієш, в якому будинку ми живемо?

Будинок дійсно був непростим: одним з трьох або чотирьох, побудованих управлінням справами ЦК КПУ в межиріччі вулиць Суворова і Лейпцизької й заселених відповідальними партійними працівниками досить високого рангу. Звісно, тут і взаємини у мешканців специфічні, і увага до них особлива... Сім'я не так давно переїхала сюди з відомчого будинку комітету держбезпеки на вулиці Чекистів. Тут і квартира була кращою: чотири роздільних кімнати пристойних розмірів, два санвузли, дві великих лоджії. Простора світла кухня чого вартувала! І відомча приналежність будови теж, напевно, була плюсом. Жити в будинку, повному твоїх співробітників – мало радості, а якщо всі вони до того ж – чекісти, і при цьому зовсім не факт, що всі, як один, до тебе доброзичливі...

– Будинок як будинок, звичайний – покривив душою Володимир. Насправді за роки мандрів сім'ї по різних містах надивився він всяких жител і не міг не розуміти переваг теперішнього.

– Тут мешкають люди, які перебувають у високому партійному керівництві! – вагомо сказав батько. – Цей будинок під особливим захистом; ті, кому належить, напевно вже помітили, що ти сюди сторонніх дівчат водиш, і зробили висновки.

– По-перше, дівчат я сюди не водив, тільки одну, а, по-друге, якщо б помітили, ти б давно вже довідався від них, а не сьогодні від матері...

Праота Володимира була настільки очевидною, що навіть полковник не знайшов, як відразу відповісти, але тут підключилася мати:

– Як ти з батьком розмовляєш, негіднику? І не соромно!.. Миколо, скажи йому...

Чоловік якраз обмірковував, як це син, та ще з дівчиною, прослизав у під'їзд непоміченим. Змова з охороною виключалася – адже тоді Володимир був би попереджений, і мати не спалила б його на гарячому...

– Мені соромно, – вирішивши не чекати на батькову реакцію, збрехав Володя. – Тільки я не можу второпати, чого ви від мене хочете...

– Ти будеш одружуватися з дівчиною, яку сам же зганьбив? – почервонів, наливаючись гнівом, глава сімейства. Батько Микола Хомович був з дитинства незаперечним авторитетом для Володі і єдиною особистістю, психологічному тиску котрої він так і не навчився протистояти. Крім того, мати все життя твердила: «Тато буде засмучений, якщо визнає, що ти не їв каші», «Батько буде розчарований, якщо почує, що у тебе четвірка з контрольної», «Ти не повинен підводити тата «... Вона довго утовкмачувала, і кінець-кінцем їй це вдалося: жах не виправдати надій татка нав'язливою фобією переслідував Володимира, все життя, часто примушуючи чинити всупереч власній натурі. Ось і зараз батько наполягав і був незадоволений.

– Та я хіба відмовлявся з нею одружитися? – здався син.

Полковник чекав на запеклий опір і був збентежений таким поворотом подій, він важко засопів, гасячи вулкан, котрий клекотів у ньому, а мати задоволено сказала:

– Ну от, так би й раніше...

– А раніше ви не питали, чи згоден я на ній женитися, ви зовсім іншим цікавилися, – не втримався хлопець, а сам подумав, що другої Мілени все одно не знайдеш, а Томка – класна дівчина: вродлива, фігура непогана, недурна. Зрештою, в ліжку ідеально підходить...

– Ви би перш, ніж змушувати одружитися, впевнилися, чи годиться її об'єктивка для нашої сім'ї. Бо ми тисячу разів перевірені, а раптом

у неї хтось на окупованій території або, не дай Боже, в полоні був? – недбало кинув він батькам і пішов із кухні, де відбувалася розмова, курити в лоджію. Насправді її родовід не мав би містити підводних каменів: батько у неї був якимось секретним конструктором на «поштовій скриньці», куди без спецперевірки й працювати-то не потрапляли.

Матір остання репліка Володі збентежила, а батько вирішив: «У правильному руслі мислить», – і запитав у дружини прізвище Томи. Щодо сьогоденної ситуації у полковника було одна, переконаннями зцементована думка: якщо ти примудрився бути членом сім'ї високопоставленого співробітника КДБ – зроби таку ласку, поведься відповідно; висловлюйся певним чином й вчинки роби належні.

... Весільним подарунком від батьків стала затишна однокімнатна квартирка в новому будинку, і не в мікрорайоні казна де в застумі, а на старій обжитій площі не надто далеко від центру.

Пристрасний секс, що об'єднував пару, в умовах легальності став потроху втрачати свою гостроту та привабливість, палкість – вистигати, а нічого іншого для об'єднання в справжню сім'ю – ані почуттів, ані спільних інтересів – у молодят не виявилось.

За півроку вони з Томою тихо й мирно розійшлися: дітьми не обзавелися, а на житлоплощу колишня дружина не претендувала.

Результатом невдалого шлюбу стала віддалена від батьків холостяцька територія в будинку, де в сусідах не було вищих партійних функціонерів та офіцерів КДБ і де всім було абсолютно фіолетово, кого приведе до себе після роботи інженер, що тільки-но закінчив інститут.

3

Отримати після технічного ВНЗ розподіл на великий оборонний завод взагалі-то вважалося неймовірною удачею. Тут до стандартних інженерських ста тридцяти плюсувалася премія за виконання плану, який на таких підприємствах виконувався завжди, а ще – прогресивка та купа різних доплат з надбавкою за вислугу включно. Уже по першому року виходило не так, як в якомусь НДІ, – сто тридцять на місяць «брудними», – а двісті сорок повновагих карбованців на руки.

До того ж такі організації мали гуртожитки, будували будинки для своїх співробітників і мали по декілька баз відпочинку десь у передмісті: на Дніпрі, Десні або Козинці, – а нерідко ще одну-дві на морі.

Перспектива пройти всі щаблі рішення житлового питання (общага – гостинка – квартира) років за п'ятнадцять на оборонному підприємстві видавалася дуже реальною. Знову ж таки, всі пристойні «ящички» мали свої спортклуби: тренуйся в прекрасних умовах хоч до пенсії, ніхто тобі слова не скаже.

Єдиною незручністю в сенсі кар'єрних перспектив була величезна чисельність працівників: спробуй, вибийся! Таких, як ти, інженерів навколо, – грамотних, здібних, честолюбних, – греблю гати. Можна все життя мати добру славу й високі показники, та так з рядових і не вирватися, піти на пенсію з посади, на яку й прийшов колись – якогось провідного інженера, наприклад. Таке Володю, честолюбного й звиклого до спортивних перемог, зовсім не влаштовувало. Єдина дорога, зрозумів він, – через комсомол.

Сказати, що в першій половині вісімдесятих молодь горіла бажанням займатися громадською роботою, означає погіршити проти істини. У добровільну дружину ще записувалися, на чергування ходили, бо за це надавалися за законом додаткові дні до відпустки.

Ну, творчі особистості, що не прорвалися на велику естраду або до театральних інститутів і вимушені були стати виробничниками, в гуртках самодіяльності тамували спрагу самореалізації.

Групка графоманів згуртувалася в літоб'єднання при заводській бібліотеці. Але, якщо чесно, нереалізовані «майстри мистецтв» отримували більше, ніж віддавали: їхні виступи на святкових концертах дивився весь завод, а поетичні опуси друкувала багатотиражка, на підприємстві їх впізнавали в обличчя і навіть любили, хоча в переважній більшості ані майстерністю, ні талантом вони не вирізнялися. Це зовсім не те, що в стінгазеті «Комсомольський прожектор» критикувати бракоробів і нехлюїв... Ті завжди ображені, а тобі – ані слави, ані вигоди.

А звичайні хлопці і дівчата вже і до комсомолу вступали неохоче: що він мені дає, цей ваш комсомол? Тому активістами ставали або романтики-ідеалісти з міркувань ентузіазму, або, що траплялося значно частіше, прагматики, що робили дальній приціл на кар'єру.

Двометровому спортсмену із задатками лідера, котрий до того ж непогано вмів грати на гітарі і не боявся виступати з трибуни, в комітеті комсомолу Київського виробничого об'єднання оптико-електронного машинобудування зраділи: цей хлопець організовує хоч самодіяльність, хоч спортивні змагання, а якщо треба, то виступить і в КВК, і на конференції. А влаштований ним концерт на честь посвяти в заводському ПТУ новачків у першокурсники пройшов із таким успіхом, що навіть у багатотиражці похвалили. У парткомі хлопця помітили і вирішили просувати, а комсомольський секретар став до нього придивлятися: сам-то давно мітив у секретарі райкому, і його туди в принципі погодилися взяти за умови, що буде пред'явлена міцна заміна. Володимир на роль нового комсомольського вождя заводської молоді за всіма параметрами годився. Крім одного. В ті часи для просування по кар'єрних сходах вимагалось бути членом КПРС. Студентів в партію не приймали майже ніколи, інженерів – нечасто, бо для міста існував чіткий норматив: з чотирьох прийнятих троє повинні бути робітниками, а

вони-то якраз ставати партійцями не надто прагнули. Але комсомольський секретар об'єднання був не ликом шитий: він записав Володимира як першочерговий резерв на свою посаду, і питання вирішилося, резервіста тут же без зволікань прийняли в кандидати в члени партії.

Комсомольський вожак задоволено потирав руки, вже уявляючи себе господарем в райкомівському кабінеті, але тут його несподівано запросив начальник «першого відділу». Такі підрозділи тоді були на кожному більш-менш великому виробництві. Вважалося, що вони забезпечують режим секретності: країна-то майже вся працювала на оборону, але насправді функції були значно ширшими – представництва Комітету держбезпеки в оборонному секторі промисловості, ніяк не менше. Дуже часто такі підрозділи очолювали нестарі комітетські відставники, переведені до активного резерву.

Ясна річ, від явки у випадку таких запрошень відкрутитися було неможливо, хоча ходити туди, як запрошеним, так і незваним, пристрасного бажання простий народ не відчував. Але комсorgetові куди було діватися?

Розташовувалася ця служба в заводоуправлінні, в кабінеті за оббитими чорним дерматинoм дверима, прикрашеними стандартною – золотистий шрифт на червоному склі – табличкою: «Начальник відділу режиму». Всі інші внутрішні двері в будівлі, навіть двері до приймальні генерального директора, були обклеєні лакованим дерев'яним шпоном, і ця відмінність відразу ж впадала у вічі. А ось внутрішнім оздобленням кабінет не відрізнялося від побратимів: пристойних розмірів двотумбовий стіл начальника відділу, до нього ніжкою букви «Т» приставлено іншого – без тумб, але довшого; біля нього – стільців з десятoк. Дві шафи конторські – нічого особливого, такі ж і в комітеті комсомолу, хіба що в цих – скло матове. А на стінці за спиною в господаря кабінету – портрет, та не Михайла Сергійовича із замальованою родимою ляпкою, а мужчини серйозного – голови КДБ СРСР Віктора Михайловича

Чебрецова. Дивиться з рамки головний чекіст пронизливим поглядом – моторошно стає, немов портрет може бачити людину наскрізь.

На столі – за новою модою – запусіння: набір писального приладдя, перекидний календар та бронзовий бюстик Дзержинського. І все: ані паперів, ані документів. На тумбочці біля столу – два телефони: міський і внутрішній.

Секретар увійшов і побачив: той, до кого викликали, сидить, книжечку гортає, хто в курсі – відразу пізнає: довідник заводської АТС. Господар кабінету привітався кивком, жестом вказав на стілець: сідай, мовляв.

Неприємно здивований (раніше вони віталися за руку), ватажок молоді сів і почав терпляче чекати.

– А скажи-но мені, Степане Миколайовичу... – начальник першого відділу, дебелий чоловік із зализинами, в окулярах із золотистою оправою почав фразу і раптом замовк, свердлячи головного комсомольця підприємства безпристрасним поглядом сірих холодних очей. Тому було явно незатишно: він совався на казенному стільці і гарячково міркував, що ж від нього знадобилося цьому неприємному проникливому типу. Невже щось пронюхав? Або, ще гірше, донесли...

Але що, що ж він може знати? Що виписали матеріальну допомогу на хлопця з п'ятого цеху, а гроші пустили на «поляну» після звітно-перевиборної конференції? Ну то й що, там же парторг був, випивав з усіма, тости про трудову зміну говорив... Та й хлопця не образили, через бюро молодіжного туризму «Супутник» пільгову путівочку по Золотому кільцю організували – вік би сам діставав, а все одно не спромігся б. Ні, не те...

Фотоапарат по благу секретарю міськкому комсомолу допоміг придбати – так там все законно: за заявою, за гроші і через касу. А на заяві, знаєте, генеральний власноруч резолюцію накреслив: «Відпустити», – а він, вибачте, член ЦК Компартії України. Знову не те.

Невже про Янку хтось стукнув? Там начебто всі свої були, перевірені... Таке буцімто не за його чекістським профілем, але якщо пришиє аморалку – не відмиєшся...

Аморалка – така капосна штука: бавляться майже всі, але попадаються одиниці, але якщо хто вляпався, тих лупцюють нещадно. Пару років тому на радянсько-німецькому молодіжному фестивалі випадок був. Німців тоді приїхало – видимо-невидимо, делегації – з усіх п'ятнадцяти округів НДР. Шістнадцята – з Берліна. Програма – більш насичених не буває: концерти, екскурсії, поїздки в трудові колективи та вечори відпочинку. Масовки нагнали видимо-невидимо: студентів, службовців, навіть роботяг якихось. Скандують: «Комсомол, ех, дайот!», – а в президіях чується, як в сценаріях прописано: «Комсомол – FDJ!» Самі ефдейотівці – всі в ошатних синіх сорочках – чи то юнгштурмовки, чи то батники з погончиками. Один день був відведений для виїздів у райцентри Київської області. «Ікарус» з делегацією, здається, з Котбуса, хоча, можливо, й з Карл-Маркс-Штадта вирулив зі столиці і погнав по шосе на північ, а вже через годину п'ятнадцять заїхав на центральну площу старого містечка, де з короваєм, духовим оркестром і зігнаною з обох шкіл і єдиного технікуму масовкою нетерпляче очікувало місцеве комсомольське начальство. Керівник німецької делегації, секретар окружкому вільної німецької молоді політішеляйтер Хайке Кромберг, огрядна світловолоса молода жінка з блакитними очима й рішучими манерами, не звертаючи уваги на супроводжуючого від ЦК ВЛКСМ, який весь фестиваль їздив з групою і проявив себе сором'язливим інертним телепнем, з дверей автобуса оцінила ситуацію и дала команду групі виходити й крокувати за нею в напрямку короваю.

У білій сорочці, в чорному піджаку і бордовій краватці, перший секретар тамтешнього райкому комсомолу Станіслав Іванович Куцекінь відразу зрозумів, хто у німців головний, відняв рушник з пишною білою хлібиною, увінчаною сільницею, у змученого годинним стоянням з величезним буханцем у руках активіста і під рев

оркестру, що виконував чомусь «Амурські хвилі», кинувся до Хайке. Вона вже знала, що слід робити: відламала краєць, занурила краєчок в сіль, спробувала, прийняла дар разом з рушником, тут же віддала його помічнику, вивільненими руками міцно обняла симпатичного господаря і, смачно триразово розцілувавши, голосно сказала: «Гутен таг, лібер геноссе!», а потім повторила російською:» Здравствуй, дорогой товарищ!» Тут оркестр закінчив музичну фразу і замовк. Приголомшений лібер геноссе, очманілий від поцілунків і ароматів закордонних парфумів, раптом виявив, що всі заздалегідь приготовані привітальні фрази німецькою мовою з голови випарувалися, тому він просто сказав «Ласкаво просимо!» і всупереч сценарію дав відмашку диригенту. Той не розгубився – духова мідь гаркнула туш.

На весь офіціоз: на мітинг з гімнами, на екскурсії в тамтешній краєзнавчий музей і технікум – вистачило двох з половиною годин, а потім німецька делегація і місцеві активісти вирушили на берег мальовничої річки Тетерів, де з ранку диміли польові кухні, були поставлені столи, а хазяйновиті комсомолки їх накривали, не відчуючи нестачі в продуктах, виділених головами передових колгоспів у вигляді шефської допомоги райкому для проведення міжнародного заходу. Зі спиртним було вирішено просто: закупили по двадцять пляшок горілки і сухого вина, а як стратегічний запас – людей-то сила-силенна: німців чоловік сорок та наших десятків зо два – був зарезервований сорокалітровий бідон самогонки найкращої очистки й підвищеної міцності.

Само собою вийшло, що Хайке і Станіслав – керівники – опинилися за столом поруч.

– Горілка? – випивши першу чарку за проголошену тостом інтернаціональну дружбу, розчаровано запитала Хайке, що непогано говорила по-нашому. «Не догодив», – зрозумів Станіслав і запропонував:

– Може, вина?

– Можна й вина, – байдуже погодилася дама.

– А чого б ви хотіли? – проявив галантність кавалер.

– Мій дід бував у цих краях. Ну, ви розумієте, коли, – додала вона. Уточнювати не стала, все і так зрозуміли: під час війни, але вона хотіла сказати не про це. – Так він досі вважає, що немає напою, кращого за тутешній самогон.

– Це ми миттю, – запевнив Станіслав. – Ти чув, чого гостя хоче, – підморгнув він завідувачу організаційного відділу, котрий сидів по леву руку. А той, здавалося, тільки й чекав команди: раз-два, і на столах з'явився новий вид оковитої.

Гостя напій схвалила, з кожним тостом випивала по цілій чарці, щоразу до дна не сачкуючи, але ніяких зовнішніх ознак впливу на неї самогону не спостерігалось, хіба що вона трохи зарум'яніла. Станіслав Іванович спочатку спробував не відставати, щосили показуючи, що радянський комсомолец ні в чому не поступається німецькій комсомолці, але незабаром збагнув, що, попри всю його звичність до місцевого продукту, він Хайке не рівня і зрозумів, що змагатися з нею йому не під силу і потрібно тепер вживати помірно. При цьому він не врахував ані кількості вже їм випитого, ані безсонної ночі, обтяженої нервуванням від останніх приготувань – по-хорошому йому слід було просто зупинитися.

Як виявилось, домашня горілочка на товариша секретаря окружкому FDJ таки діяла: вона стала все частіше притискатися до Станіслава стегном, а то й бюстом, а він, сп'янівши, послабив за собою контроль і млів від уваги вродливої іноземки. А тут ще й тости пішли такі – спробуй не випити за керівника КПРС товариша Андропова, за вірного лєнінця товариша Хонеккера...

Потім заспівали про юного барабанщика і секретар райкому себе на якийсь час втратив. Скільки він тоді пробув в астралі і що в цей час робило його тіло, він так ніколи і не згадав, але виявив себе в куцах метрів за сто від місця основної дислокації. Його піджак лежав на траві, на ньому – товариш Хайке без трусів і з задертою до пупа спідницею, а зверху – він сам, з приспущеними штанами, несамовито

пропагував на практиці німецькій комсомолці принципи інтернаціональної дружби...

Коли вони повернулися, веселоші йшли своїм малокерованим рядом, і їхньої відсутності, здавалося, не помітили. Ніхто нічого не сказав і наступного дня, і через два дні. І товариш Куцекінь вирішив, що пронесло. Але варто було відгриміти фестивалю, а поїзду з німецькою делегацією помчати на Захід – не минуло й тижня, як його викликав до райкому партії перший секретар і запропонував тихенько піти за власним бажанням. «Але я...» – спробував щось сказати Стас.

– Ти зганьбив комсомол і нашу країну в очах німецьких товаришів, – звинуватив його партієць. – І образив німецьку дівчину.

– От уже хто-хто, а вона точно не ображається, – усвідомив крах комсомольської кар'єри хлопець. – От вона-то напевно не скаржилася!

– Якби ще й вона поскаржилася, – вагомо заявив старший товариш, – ми б тебе – на парткомісію та з партії геть, з роботи б зняли і під суд віддали! А так, з урахуванням старих заслуг, йди-но ти на всі чотири сторони по-доброму, поки сторгача із занесенням не вліпили.

– І куди ж мені йти? – розгубився молодий.

– Ну, он хоч і до районної газети завідділу сільського господарства, – озвучив давно прорахований варіант комуніст. Його і самого пригнічувала незручність ситуації, але зам'яти справу він боявся, тому що сигнал надійшов з районного КДБ.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

Операція «ВИШИВАНКА»

Сергій Батурын

